

JEROEN EN KOOSJE

K. NOREL

JEROEN EN KOOSJE

K. NOREL

JEROEN EN KOOSJE

Met illustraties van H. Sturris

TWEEDE DRUK

UITGEVERIJ G. F. CALLENBACH B.V. – NIJKERK

ISBN 90 266 4372 1

1. EEN PAARD JE VRIEND

„Jij bent een geluksvogel, Jeroen.”

Jeroen trok zijn wenkbrauwen hoog op en keek zijn vriend verbaasd aan. „Ik een geluksvogel?”

„Jij hebt wat ik en geen van de anderen hebben.”

Nu werd het Jeroen helemaal duister. „Jij, jullie hebben alles! Jouw vader heeft een auto, en wat een fijne, en jij rijdt daar vaak in. En jij gaat met vakantie, het ene jaar naar een badplaats, het andere jaar naar de bossen. Deze zomer ben je helemaal naar Spanje geweest. Maar ik heb niets van dat alles. Een weekje logeren bij mijn oom en tante, dat is al.”

„Jij hebt een paard.”

„Ik niet, mijn vader!” verbeterde Jeroen. „Voor het trekken van de mestkar en de hooiwagen. Wat heb ik daar nou aan?”

„Laatst, toen dat prinsje was geboren.”

Nu lachte Jeroen stil voor zich heen. Ja, dat was fijn geweest. Terwijl de klokken luidden voor het prinsje, waren de scholen uitgegaan en trokken de kinderen al zingend door het stadje. Toen had vader het paard van stal gehaald en moeder had oranje balletjes in zijn manen gevlochten. En hij, Jeroen, had een oranjesherp om gekregen, dwars over borst en rug. En vader had hem op het paard gezet en hij was de straat opgereden. Een groep kinderen was achter het paard gaan lopen,

zingend en juichend. En andere groepen hadden zich daarbij aangesloten. Het werd een lange stoet, en hij ging vooraan hoog te paard, alsof hij zelf een prinsje was, in volle glorie. Maar dat was alleen die ene dag geweest. Wat had je verder aan een paard, dat voor de mestkar en de melkkar liep? Dat was toch niks in vergelijking met een auto?

„Een auto heeft haast iedereen,” zei Ronald. „Maar wie heeft er nou een paard, behalve jij?”

Jeroen gaf geen antwoord. Zo had hij het nooit bekeken. Hij vond een auto wel heel erg fijn, vooral zo een als Ronalds vader had, een grote slee met blinkend chroom. Een enkele maal mocht hij wel eens meerijden. Je zat er in zachte kussens en het ging bliksemsnel. Op 120, 140 kilometer kwam de snelheidsmeter; de wereld vloog dan langs je heen. Je had geen hinder van de wind en je bleef droog, al regende het dat het goot.

„Is het niet zo dat een paard je vriend kan zijn?” vroeg Ronald.

„Bedoel je dat?” Ja, daar was iets van aan. Koosje hinnikte vaak als hij de stal inkwam. Maar Jeroen dacht dat dat meer was om de haver die hij hem bracht dan om wat anders. Koosje wreef ook met zijn kop langs zijn schouder als hij zijn manen kamde en als hij hem met de roskam roste. Ja, Koosje was zijn vriend. Hij was blij dat zij Koosje hadden en dat hij een beetje voor hem zorgen mocht. Maar moest Ronald hem daarom een geluksvogel noemen? Hij was de zoon van een keuterboertje, die hard moest werken om de zaken gaande te houden. En Ronalds vader was een meneer, die een groot huis en een dure auto had.

Er sloeg een klok. Jeroen sprong op.

„Wat heb je een haast opeens,” zei Ronald.

„Mijn vader komt, ik moet de bussen boenen.”

„En het paard uitspannen en op stal zetten?” vroeg Ronald.

„Ook dat.”

„Dan ga ik mee om te helpen.”

De beide jongens klommen bij de vestingwal omhoog en liepen het stadje in naar de schuur, waarin Jeroens vader zijn gerei borg en waar de stal van Koosje was.

2. STALWERK

„Jeroen, opstaan!”

Jeroen stak zijn neus boven het dek. Het was stikdonker; de regen sproeide op het dakraam. Het kamertje was koud; in bed was het lekker. Nog eventjes! Hij keerde zich op zijn zij en sliep weer in.

„Opstaan, Jeroen!”

Nu ontkwam hij er niet aan. Moeder was boven gekomen; zij had het licht opgedraaid en schudde hem aan zijn schouder.

„Het is tijd, jongen.”

„Hoe laat is het?” vroeg hij slaperig.

„Zes uur.”

„O.” Hij wilde het nog even uitsmeren.

„Je moet de stal doen, jongen.”

„Die knol . . . Het kan morgen ook wel.”

„Het moet, Jeroen. Jij wilt toch ook graag in een schoon bed slapen.”

Hij gromde. Dat was geen vergelijking. Maar hij begreep dat hij er niet voor weg kwam. Hij wreef zich de slaap uit de ogen en stapte uit bed. En toen kleepte hij zich haastig aan, want het was bar koud in het zolderkamertje.

In de keuken was het lekker warm. Moeder had het kachelkje flink opgestookt. Samen met haar dronk hij thee.

„En nu maar vlug erdoor, Jeroen. Dan ben je klaar vóór schooltijd.”

Hij ging op weg. In het donker stapte hij in grote plassen. Zijn voeten werden nat; zijn polsen koud van het water dat van zijn mouwen gleet; hij huiverde. Ronald moest nodig zeggen dat het geweldig was een paard te hebben. Die lag nog lekker in zijn bed.

De stal was leeg. Vader was al heel vroeg met Koosje uitge-re-den. Jeroen pakte de mestvork en ging aan het werk.

Gemakkelijk werk was het niet. De vork was groot en zwaar en er lag veel mest, meer dan een kruiwagen vol. Die krui-wagen naar de mesthoop rijden ging zijn kracht bijna te bo-ven. Zijn armen trilden en het zweet brak hem uit. Toen moest hij nog schoon stro spreiden op de stal.

Hij was net op tijd klaar. Buiten klonken een hoefslag en ra-telende wielen. Jeroen maakte de grote deuren open en vader reed met paard en wagen binnen.

Jeroen gespte Koosjes buikriem los, deed tuig en hoofdstel af; het leer was nat en stijf. De druppels spatten Jeroen in het gezicht toen het natte paard zich schudde.

„Droog hem af, Jeroen,” zei vader. „Anders vat ie kou.”

Met een dweil wreef Jeroen het paard droog, zijn rug, zijn flanken. Uit eigen beweging stapte Koosje daarna naar zijn stal. Hij hinnikte.

Was dat uit dankbaarheid voor het verse stro?

Jeroen klopte hem op de nek en het paard wreef met zijn kop de schouder van het baasje en hinnikte opnieuw.

Jeroen had helemaal geen spijt meer dat hij zo vroeg was op-gestaan en dat hij zwaar had moeten werken. Zijn moeheid was al over. En Ronald had gelijk: een paard kan je vriend

zijn. Koosje was zijn vriend. Met voldoening keek hij naar hem zoals hij daar stond op het glanzend gele frisse stro, lekker droog gewreven, knabbelend aan een lijnkoek.

Meester Jansen trok lijnen op het schoolbord, tekende een driehoek, zette cijfers in de hoeken, legde uit. Jeroen keek toe en luisterde.

Achter hem hoorde hij gesnuif, gefluister en gegiechel. „Ruik jij het? ...” „Nou en of! ...”

Wat smoesden die meiden toch? En waarom grinnikten zij zo? Jeroens aandacht werd erdoor van het vraagstuk op het bord afgeleid.

„Wie is het?” fluisterde een van de meisjes achter hem.

„Hij.”

Jeroen wist niet wie „hij” was, zijn buurman of hijzelf. Wat kon het hem ook schelen? Die meiden hadden altijd wat om over te giechelen.

„Een geurtje, zeg.”

„Mest... paardemest... brr... vies.” De meisjes snoeven hoorbaar.

Jeroen schokte op. Ze bedoelden hem. Ze giechelden om het boertje. Hij werd vuurrood.

Ronald merkte zijn opwinding. „Trek je niks van die nuffen aan, jô.”

Meester Jansen draaide zich om.

„Jeroen Laan, vertel jij nu eens hoe je de oppervlakte van een driehoek berekent.”

Jeroen zat met de mond vol tanden; hij werd nog roder dan hij was.

„Kom, ik heb het pas uitgelegd. Begin maar gauw; je weet

het wel.”

Maar hij wist het niet; door het gemeier van de meisjes was het hem ontgaan.

„Slecht opgelet, Jeroen. Dat ben ik niet van jou gewend. Het wordt vandaag een laag cijfer, jongen.”

Jeroen mompelde iets binnensmonds.

„Watblief?” vroeg de onderwijzer.

„Nee, niks.” Hij kon het toch niet zeggen.

Meester Jansen fronste het voorhoofd.

„Wel, Willy?” vroeg de meester.

„Het stinkt hier zo, meneer, naar paardemest.”

Een lachsalvo schalde uit de meisjesbanken. Jeroen wist niet waar hij zich bergen moest.

Maar het was zijn uitkomst, want meester Jansen had de zaak nu door. „Als Jeroen moet werken voor zijn vader, dan verdient dat respect en geen flauw commentaar van jullie,” zei hij streng. Tegen Jeroen op vriendelijke toon: „Blijf even zitten na de les. Dan nemen wij dat vraagstuk nog eens door.” En daarna: „Wil Willy mij vertellen hoe groot de oppervlakte van die driehoek is?”

En toen zat zij met de gebakken peren.

3. KOOSJE IS KRIBBIG

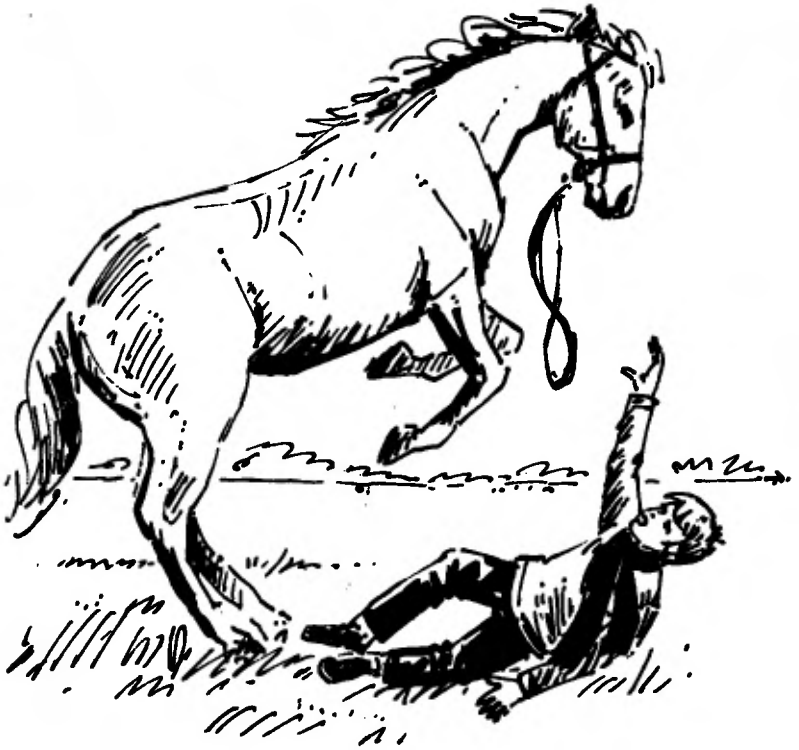
Op een woensdagmiddag ging Jeroen met zijn vader mee de koeien melken. Hij spande Koosje voor de kar en krabde hem liefkozend op het voorhoofd tussen de ogen; daar hield hij van. Vervolgens klom Jeroen naast vader op de bok; hij mocht de leidsels houden.

Koosje liet zich gewillig sturen door het jonge baasje. Een licht rukje aan de teugel en hij ging rechts of links. Slechts even klakken met de tong en hij zette zich in draf. Op de kar rammelden de lege bussen.

Onder het melken graasde het paard in de wei.

Jeroen had Koosje mogen mennen, nu mocht hij een koe melken. „Je wordt mijn grote knecht,” zei vader.

Nu ja, het was Klaasje II, de gemakkelijkst te melken koe, en vader had het spantouw stevig omgebonden. Maar Jeroen zat dan toch op het melkstoeltje onder de koe en hij kneep beurtelings in de spenen op de manier zoals zijn vader hem had geleerd. De witte stralen spoten in de emmer, die Jeroen tussen zijn knieën hield gekneld, eerst met donker ruisen op de bodem, later met een dof geruis van melk op melk, terwijl het schuim hoog in de emmer zwol. Hij kòn het en Klaasje II liet zich heel rustig melken. Alleen sloeg zij met de kwast van haar staart Jeroen wel eens in het gezicht. Maar

dat was helemaal niet kwaad bedoeld; de koe sloeg naar de vliegen die haar staken; ze raakte Jeroen per ongeluk.

Vader molk de koe na om de uier schoon leeg te maken. „Haal jij intussen het paard maar op, Jeroen, dan zijn wij gelijk klaar.”

Jeroen ging erop af. Hij had Koosje al zo vaak opgehaald en ingespannen. Het paard liet zich altijd gewillig leiden.

Maar dit keer smulde het al te lekker in het malse gras. Toen Jeroen naar zijn halster greep, gaf hij een snauw, wendde zijn kop af en graasde verder.

Jeroen liet zich niet op de kop zitten. Hij liep om, tot recht voor het paard, greep nog eens naar de halster.

Toen werd Koosje kwaad. De kop ging hoog omhoog, de kleine oren, anders vriendelijk rechtopstaand, draaiden om en lagen plat. De grote, gele tanden kwamen bloot. Het paard ging op zijn achterpoten staan.

Jeroen deinsde verschrikt achteruit. Het paard sprong toe en gaf een trap. Zijn harde hoef raakte Jeroens been. Met een gil viel hij achterover in het gras. Het paard had zich al omgedraaid en graasde voort, bossen gras afbijtend en die vermalend met zijn brede kiezen.

Met vaart kwam vader erop af. Jeroen kromp van de pijn. Hij kon niet opstaan. Toen vader probeerde hem op de been te brengen, zakte hij met een kreet ineem. Zijn rechterbeen was stuk, in elk geval gekneusd.

Vader was woedend op het paard. Hij pakte het bij de halster. Tegen vader durfde Koosje niets te doen: hij rilde uit vrees voor straf. Die kreeg hij. Vader knoopte een lange lijn aan de halster en kastijdde hem daarop met de zweep, klets, klats, harde slagen op zijn rug en flanken. Het paard sprong en huilde van angst en pijn, maar vader ranselde erop los. „Doe-rak, zal jij mijn jongen trappen!”

Het werd Jeroen te erg. „Hou op, vader, niet meer slaan!” Maar vaders toorn was nog niet uitgewoed. Koosje moest weten dat hij het jonge baasje nooit meer trappen mocht.

Zij reden naar huis. Jeroen lag op een paardedeken in de wagenbak tussen de melkbussen. Thuisgekomen droeg zijn vader hem naar binnen. Over vaders schouder keek Jeroen naar Koosje. Die stond met hangende kop voor de wagen en keek hem na, bedroefd, verbaasd.

De dokter kwam kijken naar Jeroens been. Hij trok eraan en kneep erin. „Niet gebroken,” kon hij zeggen, „wel gekneusd. Met rust komt het weer in orde, maar je bent er een paar weken mooi mee. Voorlopig mag je er niet op staan.” Drie dagen lag Jeroen te bed; toen mocht hij opzitten. Hij had geen pijn meer. Het was leuk niet naar school te hoeven gaan, terwijl alle anderen wel gingen. Bij moeder in de keuken was het gezellig. Zij stopte hem af en toe wat lekkers toe en hij hielp haar. Wortelen schrapen en boontjes afhalen kon hij best ondanks zijn zere been. En verder las hij veel.

Maar op den duur verveelde het hem dag aan dag op een stoel te moeten zitten in een hoekje van de keuken of in de kamer achter het raam. Hij zat net zo vast als een gevangene met de voeten in het blok. Hij wou beweging.

„Je moet geduld hebben,” zei moeder. „Anders wordt je been nooit beter.”

Dat wist Jeroen ook wel. Hij ging niet lopen op zijn gekneusde been. Maar was er geen manier om weg te komen uit de stoel, waarin hij zat gekluisterd?

Op een morgen zat hij in een hoekje van de keuken, terwijl zijn moeder de afwas deed. „Die ouwe stoof op zolder, moeder. Daarmee kan ik vooruit en daarop kan ik ook zitten. Wilt u hem voor me halen?”

Moeder liet haar handen even rusten. „Je moet niet zeuren,” zei ze. „Ik heb vanmorgen nog veel te doen.”

Jeroen hield zijn mond. Als moeder het druk had, moest je haar niet storen. Hij zocht zijn heil maar in een boek. Maar dit keer kon het hem niet boeien. Het was bedompt in de keuken en buiten scheen de zon. Als hij die stoof had, kon

hij voort.

Toen moeder klaar was met de afwas, begon hij er weer over. Moeder zuchtte, ze was moe. Zij was vaak moe de laatste tijd. Hij had niet moeten doorzagen over die stoof.

Moeder liep naar de trap.

„Wat gaat u doen?”

„Je wou die stoof toch hebben?”

„O, dat kan later. Maakt u eerst uw werk maar af.”

Zij klom toch de trap op. Op de zolder hoorde Jeroen haar rommelen; het duurde lang. Natuurlijk, de stoof stond onder en achter andere afgedankte spullen. Hij had haar dit niet moeten aandoen.

Daar kwam zij naar beneden, met de stoof. „Daar dan, Jeroen. Wat wou je er eigenlijk mee? Je mag niet op je zere been gaan staan.”

Jeroen bekeek de stoof. Ze had een schuifdeurtje. Daardoor had grootmoeder vroeger de test met het kooltje vuur geschoven als ze de stoof gebruikte om haar voeten te warmen. Er zaten schroeiplekken aan de vijf ronde gaten van de bovenplaat. Maar voor het warmen van zijn voeten had hij de stoof niet nodig. Hij wou ermee springen als een kangeroe. Met beide handen hem voor zich neerzetten en dan, steunend op de stoof, op één been een wip vooruit, terwijl zijn zere been naar achteren stak, net als een staart. Hij probeerde het. 't Ging goed; hij hinkelde ermee door huis, hij hinkelde naar buiten. En als hij moe werd, ging hij zitten op de stoof. Zo kon hij heen en weer.

Ronald kwam zijn kreupele vriend opzoeken. Hij stond naast hem terwijl Jeroen op zijn stoof zat voor het huis.

„Nou ben je toch bekaaid af met dat paard,” zei Ronald.

„Vind je?”

„Niet soms? Ik heb gezegd dat het je vriend was. Een mooie vriend, die je zo'n oplawaaiert geeft.”

„Och...”

„Het was gemeen van 'm jou die trap te geven, terwijl je altijd goede maatjes met hem was.”

„Wat zou jij doen als je lekker zat te eten en ik gooide er roet in?”

„Dan gooide ik jou het bord naar het hoofd.”

„Precies, maar zouden wij om zo'n strek geen goede vrienden blijven? Ik stoorde Koosje; hij werd kwaad en gaf me een trap. Daarvoor is hij niet zo zuinig afgestraft. Nou zijn we kiet.”

„Maar jij zit met je zere been.”

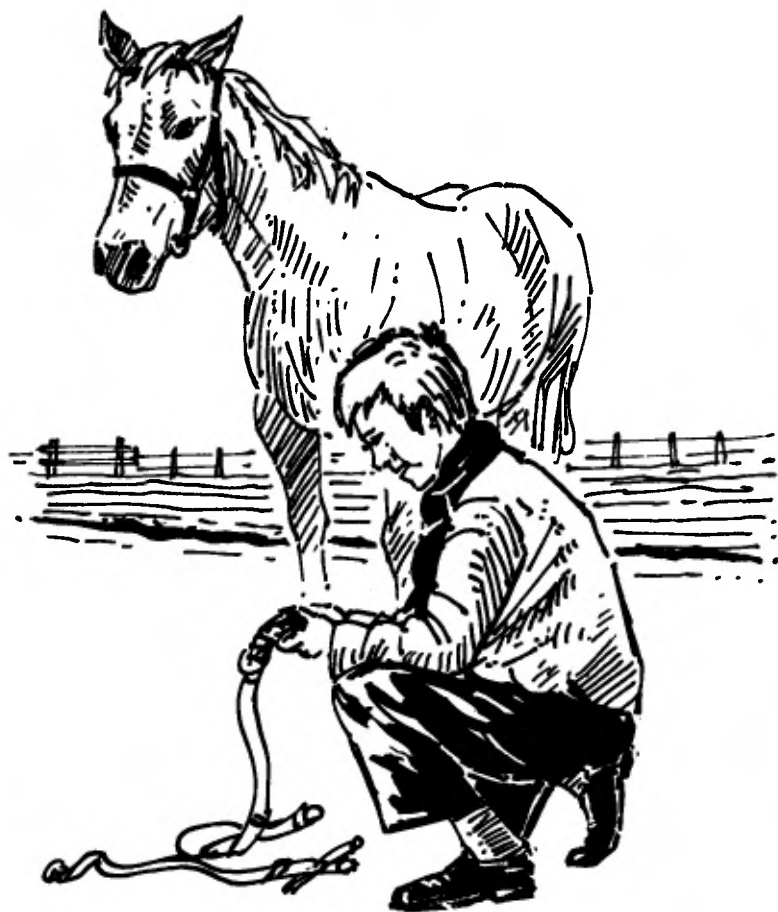
„O, zo vast zit ik niet meer. Kijk eens.”

Hij wipte met zijn stoof alsof hij een konijn was.

Die middag kwam Ronald met zijn vader in hun auto. „Jeroen, ga je mee een ritje maken?”

„Nou graag!”

Zijn stoof ging mee. Toen zij stopten bij een pleisterplaats, wipte Jeroen als een kangeroe over het terras naar een tafeltje, waar ze limonade dronken. Hij was nu bijna blij met zijn kreupel been, want anders had hij dit uitje allicht niet gehad.

4. NAAR DE SMID

Jeroens been was beter; hij kon weer lopen als een kievit. Telkens als dat nodig was, mestte hij de stal van Koosje uit; hij was de beste maatjes met hem. De eerste keer dat hij 'm weer op ging halen na het melken, keek vader toe om in te kunnen grijpen. Jeroen benaderde het paard met kloppend hart. Maar Koosje liet zich deze keer gewillig grijpen en liep rustig met het jonge baasje mee. 't Was of hij spijt had dat hij toen balsturig was geweest.

„Het paard moet naar de smid,” zei vader op een middag onder het eten. „Hij heeft een los hoefijzer. Ik heb geen tijd; wil jij het doen, Jeroen?”

„Naar smid Van Dijk?”

„Ja, vind je het te ver?”

„Hoe verder hoe fijner. Wordt me dat een ritje!”

Er was in het stadje ook een hoefsmid. Als hij weinig tijd had, liet vader bij hem het paard beslaan. Maar het liefst liet hij het doen bij smid Van Dijk in Weidland. Die besloeg de paarden uit de hand. De andere zette ze in een hoefstal vast en vader hield er niet van dat Koosje werd geboeid. Maar Weidland was een dorp twee uur gaans verderop.

„Voorzichtig rijden met dat losse ijzer.”

„Ja vader,” beloofde Jeroen. „Maar terug?”

„Dan kan het meer lijden.”

„Pas maar op,” zei moeder bezorgd. „Als je er afvalt, zit je weer met een zeer been.”

Daar maakte Jeroen zich helemaal geen zorgen over. Hij had al zo vaak op Koosjes rug gereden om hem naar het land te brengen. En toen op prinsjesdag! Hij had aan het hoofd van de stoet gereden, alsof hij generaal was.

Hij tuigde Koosje op. Aan het hoofdstel korte teugels in plaats van de lange leidsels die dienst deden als hij voor de kar gespannen was. Een zadel had vader niet, maar op een in vieren gevouwen paardedeken kon je best zitten. Hij zette de deken met een buikriem vast en klopte het paard vriendelijk op de hals. Koosje wreef met zijn kop langs de schouder van het jonge baasje als om te laten blijken dat hij plezier had in een ritje met hem. Bij het opstijgen gaf vader aan Jeroen een steuntje.

Hij zat hoog en droog op de paarderug. Op de auto's keek hij neer. En bij een sukkeldrafje zat hij op de deken als op een schommelstoel. Het losse ijzer sleepte en tinkte op de weg. Weidland was een dorpje ver terzijde van de hoofdweg. Een kronkelende landweg voerde tussen landerijen door. In de weiden graasden schapen en lagen koeien rustig te herkauwen. De akkers waren goudbruin en geel van vlas en tarwe. Boerderijen lagen in het veld verspreid, en in de verte stak de toren van Weidland boven een krans van bomen uit. Koosje draafde rustig; het jonge baasje was een lichte last.

Smid Van Dijk bewerkte de hoeven met een grove vijl en met een mes. Het nieuwe ijzer ging in het vuur dat hoog opvlamde onder het trekken aan de blaasbalg. Rood werd het ijzer, geel, witheet. De smid beukte op het weke ijzer en liet daartussen

door zijn hamer rinkinken op het harde aambeeld. Hij paste het gloeiende ijzer aan de hoef; een witte damp van schroeiend hoorn kwam sissend van de paardepoot. Nog eens legde de smid het ijzer in het vuur, maakte het op het aambeeld pas en sloeg het toen met scherpe nagels aan de hoef.

Jeroen hield Koosje bij de teugel. De ogen van het paard draaiden zenuwachtig heen en weer, de kleine oren gingen op en neer, een rilling voer door zijn lijf. Jeroen huiverde bij de gedachte dat er scherpe nagels in zijn voet gedreven zouden worden. Het paard verdroeg alles lijdelijk. Het rukte niet eenmaal aan het been, dat de smid onder de bewerking tussen zijn knieën hield geklemd. Blijkbaar deed het beslaan hem nauwelijks pijn.

De smid was klaar. Koosje had een nieuw stel ijzers. Met een kwastje had Van Dijk de hoeven netjes zwart gemaakt. Hij hielp Jeroen om op te stijgen. „Groeten aan je vader, jong.” Met zijn vlakke hand gaf de smid het paard een klap op de achterbout.

In kalme draf reed Jeroen het dorp uit. De hoefslag was nu vast en regelmatig. Geen gesleep meer en getink van een los ijzer.

Er reed een fietser voor hen uit. Jeroen zette Koosje aan. „Vooruit, Koos, haal hem in.”

Het paard liep harder; zij haalden de fietser in. Maar toen die de paardekop naast zich zag, wou hij wel eens om het hardst; hij spurte fel.

„Laat je niet kisten, Koos.” Jeroen boog zich voorover. Hij joeg het paard op met zijn mond, zijn knieën en de teugels. Koosje rende achter de fietser aan; van draf ging hij over in galop. Jeroen werd op zijn rug omhooggegooid. Zonder za-

del, dus zonder stijgbeugels, hadden zijn voeten geen steun. Het ging Jeroen te hard. „Ho, Koos,” riep hij en hij trok de teugels aan.

Maar eenmaal aan de ren wou het paard het winnen van dat manneke op wielen. Het trok zich niets van het jonge baasje aan. In wilde sprongen rende het voort.

Jeroen knelde zijn knieën angstig tegen de flanken van het paard om op zijn rug te blijven. Daardoor slingerde hij nog ongelukkiger. Hij verloor zijn evenwicht en liet de teugels glippen. Hij tuimelde van het paard op de weg. Sterretjes draaiden voor zijn ogen...

Jeroen kwam bij; hij kon weer zien. Hij tastte naar zijn armen en benen; die zaten er nog aan; zelfs voelde hij weinig pijn. Hij was terechtgekomen in de grasberm. Zijn val had hem een ogenblik verdoofd; misschien was het ook de schrik geweest. Maar waar was Koosje? De weg was leeg tot aan een bocht, waarna het zicht door een boerderij benomen werd.

Hij stond op; dat ging, hij kon ook lopen. Hij moest Koosje zoeken. Wat zou zijn vader zeggen als hij zonder hem thuis kwam? Was het zijn schuld. Het paard was gaan hollen ondanks dat hij het stoppen wou en had hem afgeworpen. Jawel, maar eerst had hij het opgejaagd; hij had het wild gemaakt. En waar was het nu?

In zijn onrust liep hij snel. Nu voelde hij toch pijn in het been, dat onlangs was gekneusd. Het lopen viel hem zwaar en het zweet brak hem uit, maar dat laatste kwam van angst omdat hij Koosje kwijt was.

Voorbij de bocht, achter de boerderij, zag hij Koosje staan, midden op de weg. Het paard stond er verdrietig met de kop

omlaag, alleen. De fietser was verdwenen.

Jeroen klapte in de handen. Het paard keek naar hem, zijn kop ging omhoog, alsof het blij was het jonge baasje weer te zien. Toch bleef het staan. Het scheen onzeker.

Maar toen Jeroen nog eens klapte en „Kom Koos!” riep, kwam het paard naar hem toe. En toen Jeroen hem streelde, wreef het zijn kop langs de schouder van het jonge baasje. Het liet zich leiden naar een damhek en bleef daar rustig staan terwijl Jeroen eerst op het hek en vandaar op zijn rug klom, want zonder dat iemand hem een pootje gaf, kon Jeroen niet van de straat de paarderug beklimmen.

Het ging verder best. Koosje liep in kalme draf, Jeroen wipte regelmatig op zijn rug op en neer. Op de hoofdweg trok het paard zich niets aan van het geronk van auto's en het geknetter van brommers. En aan een wedstrijd met de fietsers had Jeroen noch Koosje meer behoefte.

Vader was tevreden. „Je hebt het knap gedaan, Jeroen. Heb je geen zadelpijn?”

„Ik had toch geen zadel!” zei Jeroen.

Maar pijn in zijn achterwerk had hij wel. Straks had hij helemaal geen last gehad; het wippen op en neer leek of je op een schommel zwierde. Nu deed het duchtig zeer. Het zou wel overgaan.

5. VOOR EEN KWARTJE, VOOR EEN RIKS

Jeroen moest Koosje naar de wei brengen en Ronald ging met hem mee. Om de beurt zaten zij op het paard. Ronald vond het prachtig paard te mogen rijden, waarom begreep Jeroen niet best. Dat hij zelf erop gesteld was, was wat anders. Als hij niet op Koosje reed, moest hij lopen. Maar Ronald kon met zijn vader in de auto uit, en in een auto reed je tienmaal zo hard als op een paard. En je zat er in zachte kussens in plaats van op een deken, waar doorheen je de ruggegraat van het paard terdege voelde. Hij had, een week na die rit naar Weidland, nog steeds pijn in zijn achterwerk.

Ronald moest paardrijden nog leren. Zodra Koosje van stapvoets naar draf ging, trok hij de teugels strak, omdat hij hobbelde als een dronken man. En dan viel het paard terug in stap.

De jongens rekten het ritje. Ze reden op de weg een paar keer heen en weer. Daarbij passeerden ze een voetbalveld, waarop een paar grote jongens aan het doeltrappen waren. Een-, tweemaal reden ze er voorbij.

Terugkomend langs de uitgang van het voetbalveld stonden twee grote jongens hen daar op te wachten.

„Mag ik een ritje maken op je paard?” vroeg een van hen.

Jeroen zei: „Nee, ik moet hem naar de wei brengen.”

„En je rijdt hier op en neer.”

„Dat is nu afgelopen.”

De voetballer liet een kwartje zien. „Voor dit?”

Jeroen keek begerig naar het muntstuk.

„Je vindt het goed, hè? Ik rijd niet zo lang, hoor.” Hij greep al naar de teugels. Jeroen gaf ze aarzelend over. Hij nam het kwartje aan.

De voetballer kon rijden. Hij sprong vaardig op het paard en zette het aan met tong en teugels en met een dikke tak die hij had afgesneden. Hij liet Koos rennen, harder dan hij verleden week gerend had tegen die fietser. In een ogenblik waren paard en ruiters achter een bocht in de weg verdwenen. Jeroen was ongerust. Die vent roste Koosje af en waar bleef hij met hem? Bracht hij hem wel terug? En zo ja, hoe? Vader hield er niet van dat Koosje afgejakkerd werd.

Daar kwamen zij weer aan, in dezelfde woeste galop als zij weggereden waren. Nu moest het afgelopen zijn. Met uitgespreide armen ging Jeroen midden op de weg staan. Die voetballer mocht niet nog eens zo'n dolle rit de andere kant op maken. Maar hij hield al in, sprong van het paard en gaf de teugels aan Jeroen. „Bedankt, die hit kan lekker lopen. 't Was een fijn ritje.”

Jeroen was bezorgd over Koosje. De damp sloeg uit zijn huid, bij stoten kwam de adem uit zijn neusgaten, zijn flanken schudden. Jeroen klopte hem kalmerend op de hals en leidde hem lopend weg. Hij moest bekomen van de woeste rit.

„Hé, jongen!”

Jeroen keek achterom. Een andere voetballer kwam toegelopen.

„Mag ik ook een ritje?”

„Nee,” zei Jeroen stug en liep door.

De voetballer kwam naast hem. „Voor dit.” Hij hield hem een kwartje voor.

„Nee,” herhaalde Jeroen beslist.

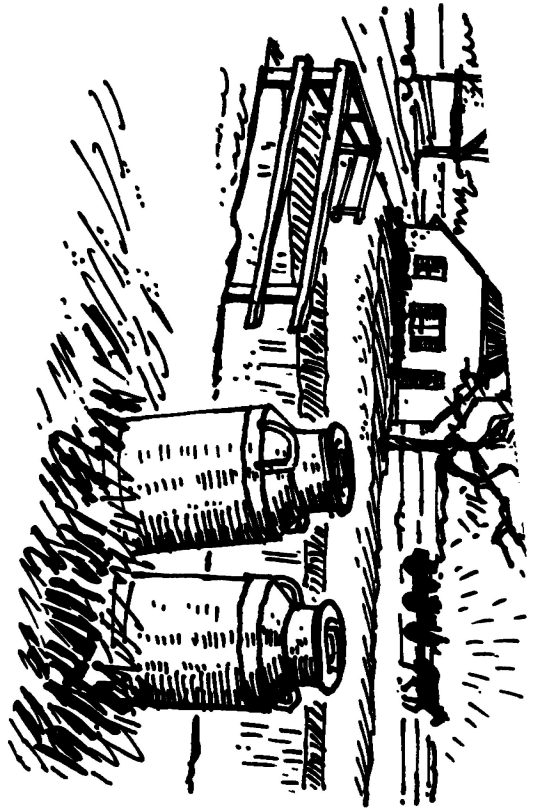
„Voor dit dan,” hield de voetballer aan. Hij liet een gulden zien.

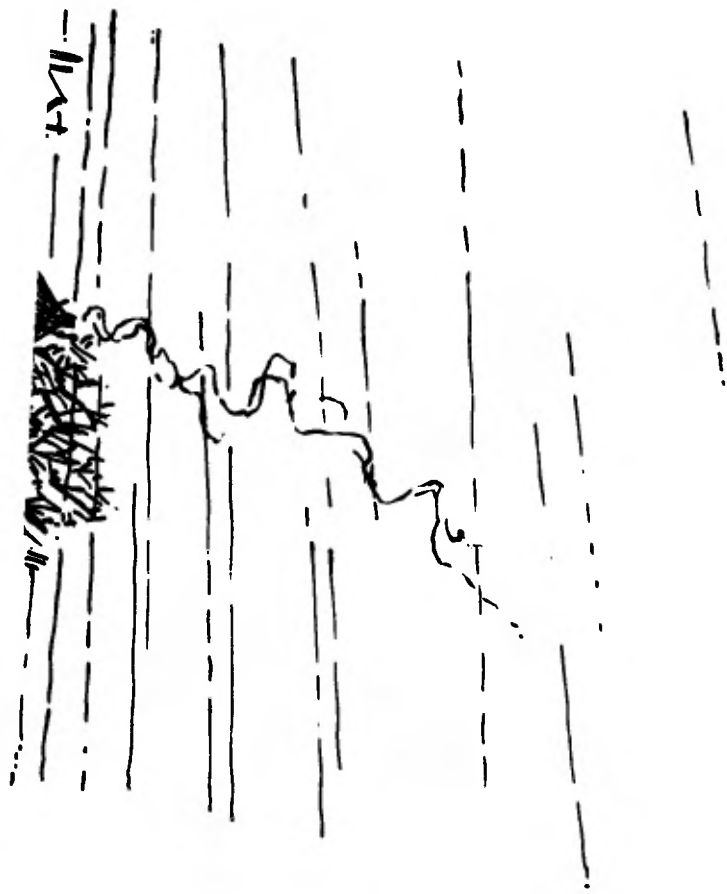
„Ik doe het niet,” wees Jeroen af.

De voetballer liet zich niet afschepen. „Je kunt een riks van me krijgen.”

Nu werd de verleiding groot. Een rijksdaalder, wat kon je daarvoor al niet kopen? Hij kon hem ook aan moeder geven: voor u verdiend! Zij zou er blij mee zijn, want zij had moeite de touwtjes aan elkaar te knopen. Het ging niet best met het boerderijtje. Maar hij hoorde Koosje hijgen. „Ik doe het niet, al bood je honderd gulden.”

Toen ging de grote jongen weg en Jeroen en Ronald brachten Koosje naar de wei, stapvoets, terwijl zij naast hem liepen. Voor Jeroen hem losliet, trok hij zijn trui uit om Koosje daarmee droog te wrijven. „Bezwete paarden vatten heel gauw kou,” zei hij ter verklaring tegen Ronald.

11/21

6. TE WATER

Jeroen werd meer en meer zijn vaders knecht. Vóór schooltijd 's morgens bracht hij melk rond bij een aantal klanten. 's Avonds ventte hij ook bij mensen die tweemaal daags verse melk verlangden. Op vrije middagen deed hij nu dit, dan dat in stal of wei. Vader vertrouwde hem ook boodschappen met Koosje toe. Het paard was heel gewillig om te doen wat het jonge baasje van hem vroeg. Op het klakken van zijn tong ging hij in draf.

Op een wintermiddag stuurde vader hem met paard en wagen naar de molenaar om lijnkoeken te halen voor de koeien.

Het was guur en koud, een harde noordenwind joeg zwarte wolken over het lage land. Jeroen had zijn ijsmuts over de oren getrokken en dikke wanten aan. Het paard draafde lustig zonder dat de kleine voerman het hoefde aan te zetten. Koosje wist wel dat een pittige draf een goed middel is om warm te blijven bij kou.

De molenaar laadde de zware kisten op de wagen. „Maak maar gauw dat je thuiskomt,” ried hij Jeroen aan. „Het staat naar regen; als die je onderweg overvalt, ben je nog niet gelukkig met je paard.”

Jeroen dacht dat de molenaar een grapje maakte. Koosje kon best tegen een bui, en hij zelf was ook niet van suiker-

goed. Als hij op de bok een regenzeil over zijn benen sloeg, bleef hij redelijk droog.

Maar hij zette Jeroen wel aan en het paard liep nog harder dan het op de heenweg had gedaan. Koosje rook de stal. Als het op huis aan ging, legde hij er altijd een schepje bovenop. De regen die de molenaar voorspeld had, kwam. De eerste druppels tikten ijskoud op Jeroen z'n wangen. Hij trok zijn ijsmuts dieper over het hoofd en haalde het dekzeil op tot de hoogte van zijn middel.

Daar gleed het paard uit. Jeroen trok de teugel aan. „Niet te haastig, Koosje!”

Meteen liep het paard weer regelmatig. Misschien had het op de een of andere schil getrapt.

Daar ging het paard weer glijden, naar links, naar rechts. En deze keer kon Jeroen het niet beteugelen. Koosje zakte door de achterbenen en kon niet weer overeind komen; zijn voorbenen hield hij stram en wijd gespreid.

Jeroen vermoedde wat; de straatweg glom verdacht, erger dan natte klinkers doorgaans glimmen. Hij stapte voorzichtig van de bok. IJzel! De weg was spiegelglad. De regen bevroor onmiddellijk op de ijskoude grond.

Vaak heeft een paard totaal geen hinder van een slechte weg. In mul zand, waar een mens haast niet doorheen kan komen, draaft, springt en galoppeert het met groot gemak. Met plassen en kleirichels heeft het niet de minste moeite. Maar op een glatte weg is een paard doodongelukkig. Het komt doordat de mensen het paard uit zijn natuurlijke omgeving hebben weggehaald. In de steppen heeft het geen hoefijzers nodig, op de harde wegen wel. En als die wegen dan met ijs bedekt zijn, is het paard machteloos op zijn ijzers;

dan glijdt en glist het hulpeloos.

Jeroen greep Koosje bij het hoofdstel. Met veel gewurm, terwijl het dier zijn voorbenen niet kon verplaatsen en telkens door de achterbenen zakte, kreeg hij het in de berm.

In het gras kon Koosje stappen. Maar op gindse hoek hield de berm op. Daar zouden zij een kruispunt moeten oversteken.

Jeroen wist hoe paarden tegen gladheid gewapend kunnen worden: met ijsnagels. Maar hij had geen ijsnagels bij zich en ook geen hamer om ze in de hoof te slaan. En als hij beide wel gehad had, dan had hij nog niet geweten hoe hij het doen moest. De smid kon dat, vader ook; hij niet.

Verlegen stond hij bij het paard terzijde van de weg. De regen bevroor op zijn jas; het leek of hij een glimmend harnas aan had. Hij keek uit naar hulp, maar er was niemand op de weg. Het was ook weer, waarbij geen boer zijn hond de deur uit zou jagen.

Jeroens voeten werden klompen ijs, hij verkleumde tot in zijn binnenste. De avond van de korte winterdag viel snel. Als hij nog langer wachtte, zou het stikdonker wezen. Dan zouden zij de hele barre nacht hier moeten blijven. Dat kon niet.

Hij nam Koosje bij de teugel. „Kom, jongen, we zullen proberen thuis te komen.”

Zolang het paard nog op het gras liep, volgde het gedwee. Bij de eerste stap op de gladde weg hield het angstig tegen. Maar Jeroen trok aan en toen gaf het paard zich over aan zijn baasje. De wagen volgde. Het ging moeilijk en langzaam, maar het ging.

Daar begon Koosje weer te glijden. Jeroen wilde hem tegenhouden, maar hij stond zelf ook allesbehalve stevig op de

spiegelgladde stenen; hij gleeed mee. Ook de wagen raakte uit het spoor.

Hoe koud Jeroen ook was, het klamme zweet brak hem uit. Want aan de rechterkant, waarheen zij gleden, was nu geen veilige berm. Daar was de steile loswal van het kanaal.

„Liggen, Koosje, liggen!” riep hij en hij trachtte het paard omlaag te drukken.

Koosje verstond zijn roepen niet en begreep noch zijn gebaren. Hij trachtte wanhopig houvast te krijgen, maar hoe kon dat met gladde ijzers op het gladde ijs? De loswal glooide naar de waterkant. Het paard gleeed en de wagen gleeed, en Jeroen gleeed mee. Koosje sloeg wild met zijn benen, doodsangst in de ogen.

De wagen ging het eerst te water. Het paard werd meegeleurd. Met een zware plons stortte het in het kanaal. Jeroen kon zich op de oever nauwelijks staande houden. „Help! Help!” riep hij.

Wie zou hem echter horen? Het dichtstbijzijnde huis was een halve kilometer ver.

Koosje was helemaal onder gegaan in het water. Hij dook weer op en wilde zwemmen; hij roeide met zijn voorbenen. Maar hij zat aan de wagen vast.

„Kop op, Koosje!” riep Jeroen het paard toe. „Kop op!” en hij trok het hoofd omhoog aan de teugels, die hij in de hand gehouden had.

Met zijn grote ogen keek Koosje angstig naar zijn baasje op, alsof hij zeggen wilde: Waarom help je me niet? Waarom haal je mij er niet uit?

Wat moest Jeroen doen? In het water springen? Daarmee redde hij het paard niet.

Koosje probeerde telkens weer zich los te werken. Wild rukte hij aan zijn strengen. Woest sloeg hij met zijn benen. Het hielp geen zier. De zware wagen trok zijn achterlijf omlaag. Hij raakte uitgeput. Nog eens keek hij met droeve ogen naar zijn baasje op. Toen liet hij zijn kop hangen. Hij gaf de strijd op.

„Dat nooit!” zei Jeroen bij zichzelf. „Koosje mag niet verdrinken.” Hij trok de teugels aan, het paardehoofd kwam weer boven water. Maar het was net of Koosje wilde zeggen: *Waarom doe je mij dit aan? Ik heb het opgegeven.*

Jeroen hield de paardekop omhoog. *Hij gaf het niet op.*

Maar hoe lang zou hij dit kunnen? Hij was totaal verkleumd van kou; zijn armen waren als verlamd van het trekken aan de leidsels. De duisternis werd zwaarder en zwaarder. Een lange, koude winternacht begon.

Daar hoorde Jeroen krassen op de weg; een snelle schaduw naderde. Het was een schaatsenrijder. Zó'n ijslaag had zich op de weg gevormd, dat daar geschaatst kon worden.

„Help! Help!” schreeuwde Jeroen.

Met een scherpe kras stopte de schaatser. Hij zag het paardehoofd in het kanaal. „Is ie aangespannen?” vroeg hij, en toen Jeroen daarop ja zei, schudde hij het hoofd. „Wij krijgen die knol nooit uit zijn tuig en op de wal. Laat liggen de boel.”

„Hij *moet* eruit. Hij is mijn vriend.”

De man lachte spottend. „Heb jij een paard als vriend?”

„Hebt u een mes?” vroeg Jeroen.

De man haalde een groot zakmes te voorschijn. „Wat wou je ermee?”

„Houd de leidsels vast. Zijn kop niet laten zakken, hoor!”

Jeroen knipte het mes open en sprong in het water. De ijzige kou sneed hem de adem af en verlamde zijn handen. Maar hij verbeet de ellende, dook onder, vond een streng en zette het mes daarin. Het touw was sterk, hij moest lang zagen; hij had bijna geen adem meer; hij moest omhoog om lucht te scheppen. Toen liet de laatste vezel los.

Hij dook op. „Eén streng is door. Nu de andere nog,” riep hij naar de man op de wal. „Houd zijn hoofd op.”

„Kom eruit, jô. Jij gaat zelf dood voor die knol,” zei de man.

Jeroen luisterde niet; Koosje was zijn vriend. Hij dook weer onder. De tweede streng bezweek.

Het paard voelde dat het uit een strik bevrijd was; het zwom

naar de wallekant, Jeroen hem achterna.

De wal was stijf, een stenen muur. De schaatsenrijder, plat op zijn buik op de loswal liggend, stak Jeroen de handen toe en trok hem omhoog. Daar stond hij, op de wal, bibberend en stijf. „Hoe krijgen we Koosje er nu uit?”

De man die straks nogal onverschillig scheen, was nu actief. Hij wees naar de boerderij die Jeroen had gezien. In het groeiend duister was nu een verlicht raam.

„Haal daar hulp!”

Jeroen repte zich zoveel hij dat kon op de gladde weg en in zijn natte kleren. Hij kwam er, bonsde op de deur. Een grote jongen deed hem open. „Koosje te water, help!”

„Waar ligt dat kind te water?” vroeg de jongen.

„Bij de loswal, het is ons paard.”

Er kwam een man bij de deur en daarna ook een vrouw. Jeroen praatte verward. Hij was erg duizelig en doodmoe; hij gaf halve antwoorden op de vragen die men hem stelde. Het was of hij in een diepe kuil wegzakte. In een vage verte hoorde hij de vrouw zeggen: „Gaan jullie erop af. Ik houd hem hier.” Daarop werd alles zwart.

7. JEROEN ZWEEFT

Jeroen hoorde gegrom. Was het een trein die langs kwam, een overvliegend vliegtuig? Of was het gepraat? Hij kon het niet onderscheiden. Het was allemaal zo ver en vaag. Na een poos deed hij de ogen open. Hé, alles wit! Meteen was het of hij wegzonk in een diepe kuil en hij had geen moed of kracht daaruit omhoog te komen. Doodmoe zweefde hij de afgrond in...

Weer werd hij wakker. Nu zag hij iets donkers tegen het wit... Was dat een vrouw? Zijn moeder? „Bent u dat, moeder?” Zijn stem was zo zwak, dat hij zichzelf nauwelijks kon verstaan.

Zij boog zich over hem heen. „Word je wakker, Jeroen? Hoe gaat het ermee?”

„Goed,” zei Jeroen. Hij verbaasde zich. Waarom zat moeder bij zijn bed, met haar hoed op nota bene? En waarom lag hij hier in bed, in deze witte ruimte in plaats van in zijn eigen kamertje? En dat gegons, wat was dat toch?

Hij kwam er niet eens aan toe het haar te vragen. Hij zonk weer weg, ofschoon niet zo diep als de vorige keer. Kwam dat doordat moeders hand de zijne vasthield? Gaf zij hem steun? Met moeite bracht hij zich iets te binnen. Hij was naar de molenaar geweest met Koosje; het was bar koud, het regen-

de. Koosje ging glijden en de wagen ook. Waarom eigenlijk? Hij wist het niet. Wel herinnerde hij zich dat hij het paard wou tegenhouden, maar dat hij het niet kon. Alles was in het kanaal geplonsd; hij ook. Het water was verschrikkelijk koud... Alles liep door elkaar in zijn hoofd. Moeder was nergens meer; de witte kamer werd pikzwart. Alleen het gegons bleef in zijn oren; al luider werd het...

Hij dook op. Uit het water van het kanaal? Moeder zat nog bij hem. „Waar ben ik?” vroeg hij.

„In het ziekenhuis, mijn jongen.”

„Ben ik dan ziek?” verwonderde hij zich.

„Al langer dan een week. Het is een dubbeltje op zijn kant geweest.”

Jeroen wist er niets van. Hij was Koosje nagesprongen, herinnerde hij zich nu. Hij had zijn strengen losgesneden en hij had hulp gehaald, glijdend en glissend op de beijzelde weg. Wie dat kon doen was toch niet ziek?

„Bij die mensen ben je in elkaar gezakt,” vertelde moeder hem. „Je was op van vermoeidheid en totaal verkleumd. De boerin heeft je in bed gestopt met hete kruiken. Haar zoon heeft ons die avond geroepen. Wij wilden je meenemen naar huis, maar het kon niet. Je had hoge koorts. Die nacht is de dokter nog gekomen en de volgende dag ben je naar het ziekenhuis gebracht. Hier heb je dagenlang bewusteloos gelegen. De dokters waren erg bezorgd. Wij hebben veel voor je gebeden, we vreesden dat we je verliezen moesten. Goddank, er is een keer gekomen. Nu ben je het gevaar te boven, zegt de dokter. Wij zijn erg dankbaar dat we je behouden hebben.”

Jeroen huiverde. Dat je zo dicht bij de dood kon zijn zonder

dat je het wist! ... Toen, met een schrik: „Koosje, waar is Koosje, moeder? Hij lag in het water.”

„Hij is eruit gekomen, en...”

„Mevrouw, het wordt te veel,” kwam de zuster tussenbeide.

„De patiënt windt zich op. Hij moet absolute rust hebben.”

„Ja zuster.” Moeder stond op. „Dag Jeroen, morgen kom ik weer,” zei zij, terwijl zij hem op elke wang een zoen gaf.

„Hoe is het met Koosje?” wou hij weten.

„Goed.” Daarop ging zij weg.

Jeroen lag stil met de ogen dicht, een zwakke glimlach om zijn mond. Koosje was eruit gekomen en het was goed met hem. Het was dus toch gelukt. Maar hoe? ... Het ging weer dwarrelen in zijn brein en hij zonk weg, ofschoon niet zo diep als straks. Hij was nu ook niet angstig. Het was of hij dreef op dons. Maar hij kon niet meer denken.

8. KOOSJE BRENGT JEROEN THUIS

Jeroen was nu veel beter. Een bordje soep had hem vanmiddag goed gesmaakt. Hij zat rechtop in de kussens toen zijn vader op bezoek kwam.

Die was gelukkig toen hij zijn zoon zo vond. „Dat gaat vooruit, Jeroen!”

„Hoe is het gegaan met Koosje?” wou die weten.

Vader kon het vertellen. De boer en zijn zoon, door Jeroen te hulp geroepen, hadden het paard geleid naar het einde van de loswal. Daar was een plek waar hij met behulp van de mannen eruit kon klimmen. Zij hadden hem op scherp gezet en naar hun eigen stal gebracht. Daar hadden zij hem droog gewreven en die nacht gehouden. De volgende morgen was het paard de gevolgen van het ongeluk te boven. „Hij was er gauwer bovenop dan jij, Jeroen.”

„Deed ik verkeerd, vader?” vroeg Jeroen zacht.

„Verkeerd? Je hebt je ferm gedragen en alles is goed afgelopen. Maar als het met jou verkeerd was afgelopen... Een mens hoeft zichzelf niet op te offeren voor een dier.”

„Koosje en ik zijn vrienden, vader.”

Vader antwoordde niet rechtstreeks. „Wie zijn leven inzet voor zijn vrienden,” mompelde hij voor zich uit, meer tot zichzelf dan tot zijn zoon.

Het was een woord uit de bijbel, wist Jeroen. Wel, als hij daarnaar had gehandeld, dan was het goed geweest. Hij was heel blij dat hij Koosje had gered.

Een week later haalden vader, moeder en Koosje met hun drieën Jeroen uit het ziekenhuis. Koosje was gespannen voor een tilbury die vader van een kennis had geleend.

Tussen zijn moeder en een zuster stapte Jeroen de hoge stoep van het ziekenhuis af. Koosje zag hem komen. Hij hinnikte luid en lang. Dat was zijn welkom aan het jonge baasje.

Jeroen liep naar hem toe, klopte hem op de hals, kriebelde hem op het voorhoofd. Het paard schurkte zijn kop langs Jeroens schouder.

Vader hielp zijn jongen in de tilbury klimmen; de opstap was Jeroen nu nog te hoog. Vader hielp ook moeder. Zelf stapte hij aan de andere kant op. Jeroen zat zo in het midden, tussen vader en moeder in.

„Wil jij sturen, Jeroen?” bood vader aan.

Dat vond hij fijn. Hij nam de teugels. „Ja, Koos!”

Koos' kleine oren gingen recht omhoog staan, hij hief zijn hoofd en ging draven met fier opgetrokken voorbenen. Zo liet hij blijken hoe blij hij was dat het jonge baasje weer terug was en dat hij het nu naar huis mocht brengen.

INHOUD

1.	Een paard je vriend	7
2.	Stalwerk	10
3.	Koosje is kribbig	15
4.	Naar de smid	22
5.	Voor een kwartje, voor een riks	28
6.	Te water	32
7.	Jeroen zweeft	40
8.	Koosje brengt Jeroen thuis	43